

แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
Guidelines for Student Care System Management by School Administrators
Under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1

รัชฎา เพ็ญวิลัย¹ และ นียดา เปี่ยมพิชนะ²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}

Rutchada Puemvilai¹ and Niyada Piampeuchana²

Northeastern University^{1,2}

Corresponding Author, Email: Rutchada5922@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) เสนอแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 317 คน สุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ มีความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.67-1 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.959 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
2. แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษามีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการคัดกรองนักเรียน คือ ควรกำหนดนโยบายและวางแผนการคัดกรอง ให้ครอบคลุมทุกมิติ 2) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ ควรจัดระบบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล มีข้อมูลพื้นฐานใช้ระบบฐานข้อมูลดิจิทัล หรือโปรแกรมช่วยบริหารข้อมูลนักเรียน เช่น ระบบบริหารสถานศึกษา ติดตามข้อมูลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น 3) ด้านการส่งต่อนักเรียน คือ ควรสร้างความร่วมมือกับ

* ได้รับบทความ: 23 มีนาคม 2568; แก้ไขบทความ: 21 มิถุนายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 25 ธันวาคม 2568

ผู้ปกครองและชุมชน และควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งต่อนักเรียนแก่ผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและให้ความร่วมมือ 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาคือ (1) ด้านการป้องกันปัญหา คือ ควรจัดตั้งคณะกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อวางแผนงานและกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน (2) ด้านการแก้ไขปัญหาคือ ควรจัดระบบการคัดกรองและติดตามนักเรียนเพื่อจัดทำฐานข้อมูลนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ และ 5) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน คือ ควรใช้ระบบฐานข้อมูลเพื่อติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนรายบุคคล

คำสำคัญ: แนวทางการบริหาร; ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this study were 1) to study the situation of student care system management by school administrators and 2) to propose guidelines for student care system management by school administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1. This research was a descriptive research. The sample group consisted of school administrators and teachers under under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1, with the total number of 317 people. The research instruments were a 5-level rating scale questionnaire with content validity of 0.67-1 and questionnaire reliability of 0.959, and a semi-structured interview. The statistics used for data analysis comprised frequency, percentage, mean, standard deviation, median, and interquartile range.

The study results were found that:

1. The situation of student care system management by school administrators, in overall, was rated at the highest level.

2. The guidelines for student care system management by school administrators consisted of 5 components: 1) In aspect of student screening, policies should be established and screening should be planned to be covered in all dimensions. 2) In aspect of knowing students individually, the student data should be organized individually, with basic information, using digital database system or a program to help manage student data, such as school management system to track student data regularly, etc.

3) In aspect of student submission, cooperation should be created with parents and communities, and information about student submission should be provided to parents to create understanding and cooperation. 4) In aspect of prevention and problem solving, they were as follows: (1) In terms of problem prevention, student care and support committee should be established to plan work and set clear operational guidelines. (2) In terms of problem solving, a system for screening and following up on students should be set up to create a database of students who needed assistance. 5) In terms of student promotion and development, a database system should be used to track the progress of students individually.

Keywords: Guidelines for Management; Student Care System; School Administrators

บทนำ

การจัดการศึกษามีเป้าหมายหลักในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามความคาดหวังของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมในปี 2562 ซึ่งเน้นให้การจัดการศึกษาต้องพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ยังได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ทุกสถานศึกษามีระบบที่สามารถช่วยเหลือนักเรียนในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้าน การเรียน การพัฒนาบุคลิกภาพ หรือการดูแลสุขภาพจิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

ในปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การเรียน ครอบครัว สุขภาพ และเศรษฐกิจ ซึ่งการมีระบบการดูแลช่วยเหลือจึงเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถจัดการกับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สกุรัตน์ โกพัฒน์ตา, 2564) ระบบนี้ยังช่วยให้สถานศึกษามีเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพและคุณสมบัติที่คาดหวังจากสังคม

แม้จะมีการกำหนดนโยบายและมาตรการในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่ยังคงมีปัญหาหลายประการที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียน เช่น ปัญหาครอบครัว เช่น การหย่าร้าง หรือการเสพสารเสพติด ซึ่งส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือส่งผลกระทบทางด้านจิตใจต่อเด็กและเยาวชน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2566) นอกจากนี้ ผลการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ไขปัญหาของวัยรุ่นพบว่า วัยรุ่นที่มีภูมิคุ้มกันชีวิตสูงสามารถจัดการปัญหาของตนเองได้ดีมากกว่า (พัชรินทร์ นินทจันทร์, 2560) ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันชีวิตในนักเรียน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยเฉพาะในการนำหลักการวงจรคุณภาพ (PDCA) มาใช้ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและประสิทธิภาพของการดำเนินการในสถานศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือผู้บริหารและครูที่เกี่ยวข้องในกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ของนักเรียน ระบบนี้ต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น การใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) ในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะช่วยให้กระบวนการดำเนินงานมีความต่อเนื่องและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาแนวทางในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตและการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบเชิงพรรณนา (Descriptive Research) และแบ่งวิธีการดำเนินงานออกเป็น 2 ระยะหลัก ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเชิงพรรณนา เป็นการศึกษากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ใช้การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร, งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 1,531 คน (ผู้บริหาร 169 คน, ครู 1,362 คน)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 คน, ครูผู้สอน จำนวน 282 คน รวมทั้งสิ้น 317 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane และเลือกแบบสุ่มชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา

3. วิธีการที่ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

ใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ โดยพิจารณาจากขนาดของสถานศึกษาและใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายในแต่ ละชั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตร Taro Yamane ด้วยระดับความคลาดเคลื่อน 0.05

4. การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือ ใช้แบบสอบถามมาตรฐานค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป (เพศ, ตำแหน่ง, วุฒิการศึกษา, ประสบการณ์)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1

2. ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่า 0.959 แสดงถึงความเชื่อมั่นสูง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล:

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการกรอกแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form)

2. ส่งแบบสอบถามผ่านทางอีเมลหรือช่องทางอื่นๆ ตามที่สะดวก และเก็บรวบรวมข้อมูลจาก กลุ่มตัวอย่างที่ตอบกลับแบบสอบถาม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถานศึกษาที่มีแนวทางปฏิบัติ ที่ดี โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน รongลงมา คือ ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุดคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน

2. แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการคัดกรองนักเรียน

1.1. ควรกำหนดนโยบายและวางแผนการคัดกรอง ให้ครอบคลุมทุกมิติ

1.2. ควรใช้เครื่องมือและวิธีการคัดกรองที่เหมาะสมได้มาตรฐาน และควรจัดให้มีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจากครูที่ปรึกษา ครูประจำวิชา และเพื่อนนักเรียน เพื่อนำข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณา

1.3. ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน ในการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และควรจัดทำรายงานไว้อย่างเป็นระบบ

1.4. ควรติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เป็นระยะ และปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และควรนำผลการคัดกรองไปใช้ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

2. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2.1 ควรจัดระบบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล มีข้อมูลพื้นฐาน ใช้ระบบฐานข้อมูลดิจิทัล หรือโปรแกรมช่วยบริหารข้อมูลนักเรียน เช่น ระบบบริหารสถานศึกษาติดตามข้อมูลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

2.2 ผู้บริหารควรลงพื้นที่พบปะพูดคุยกับนักเรียนเป็นระยะ เพื่อสร้างความไว้วางใจ ส่งเสริมให้ครูที่ปรึกษามีการพูดคุยกับนักเรียนเป็นรายบุคคล และจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อให้ครูเข้าใจนักเรียนมากขึ้น

2.3 ควรวิเคราะห์และจำแนกกลุ่มนักเรียนตามความต้องการหรือความเสี่ยง และกำหนดมาตรการช่วยเหลือหรือส่งเสริมที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม

2.4 ควรสร้างระบบติดตามและช่วยเหลือแบบใกล้ชิด เช่น การเยี่ยมบ้าน การให้คำปรึกษา นักเรียนที่มีปัญหา ควรบูรณาการการทำงานร่วมกับครอบครัว และชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายดูแลนักเรียน

2.5 ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีทักษะการสังเกต วิเคราะห์ และเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียน และควรส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือในการประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคล

2.6 ควรใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการดูแลนักเรียนในการติดตามข้อมูลนักเรียน เพื่อสร้างช่องทางให้ผู้ปกครองและนักเรียนสามารถติดต่อโรงเรียนได้สะดวก เช่น Line, Facebook หรือ เว็บไซต์โรงเรียน เป็นต้น

2.7 ควรจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล และควรสนับสนุนให้นักเรียนมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการส่งต่อนักเรียน

3.1 ควรกำหนดนโยบายและแนวทางการส่งต่อที่ชัดเจน และควรจัดทำแผนงานการส่งต่อนักเรียนให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติ สนับสนุนและส่งเสริมให้มีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง

3.2 ควรจัดตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบการส่งต่อนักเรียนโดยเฉพาะ และควรมีระบบการเก็บข้อมูลและติดตามนักเรียนที่ได้รับการส่งต่อเพื่อประเมินผลและให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติม

3.3 ควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก

3.4 ควรพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรโดยการอบรมให้ครูและบุคลากรมีความรู้เกี่ยวกับแนวทางการส่งต่อนักเรียน เพื่อให้ครูมีทักษะในการสังเกตและประเมินสภาพปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

3.5 ควรสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน และควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งต่อนักเรียนแก่ผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและให้ความร่วมมือ

3.6 ควรติดตาม ประเมินผล และมีระบบติดตามผลการส่งต่อนักเรียนเป็นระยะ เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างเหมาะสมและควรประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแนวทางการส่งต่อนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและควรจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงนโยบายต่อไป

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

4.1 ด้านการป้องกันปัญหา

4.1.1 ควรจัดตั้งคณะกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อวางแผนงานและกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน

4.1.2 ควรพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ เพื่อเสริมสร้างทักษะการให้คำปรึกษา

4.1.3 ควรส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน และควรจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจ ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก

4.1.4 ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในสถานศึกษา และควรจัดให้มีมาตรการป้องกันความรุนแรง เพื่อส่งเสริมสื่อสร้างสรรค์และกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนมีความสุข

4.1.5 ควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิต และควรจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษาเพื่อสอนให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหาและจัดการอารมณ์ตนเอง

4.2 ด้านการแก้ไขปัญหา

4.2.1 ควรจัดระบบการคัดกรองและติดตามนักเรียนเพื่อจัดทำฐานข้อมูลนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ

4.2.2 ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการแก้ปัญหากับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.2.3 ควรติดตามผลและประเมินการช่วยเหลือ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียน และปรับปรุงแนวทางการดูแลช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพ

4.2.4 ควรเสริมสร้างโอกาสให้กับนักเรียนและควรส่งเสริมการแนะแนว เพื่อสร้างอนาคตที่ดีและพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา

5. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

5.1 ควรจัดตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยตรง เพื่อกำหนดแนวทางการประเมินและติดตามผลการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นระบบ

5.2 ควรส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม เป็นต้น

5.3 ควรจัดให้มีการบริการแนะแนวและให้คำปรึกษา เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ และควรส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยลดความเครียด เช่น ศิลปะ ดนตรี กีฬา และกิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น

5.4 ควรส่งเสริมศักยภาพและความสามารถพิเศษ และควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นพบความสามารถและความถนัดของตนเองผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดโครงการพิเศษ เช่น โครงการห้องเรียนพิเศษ โครงการพัฒนาทักษะเฉพาะทาง (กีฬา, ดนตรี ฯลฯ) เป็นต้น

5.5 ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการประสานกับหน่วยงานภายนอก

5.6 ควรใช้ระบบฐานข้อมูลเพื่อติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนรายบุคคล

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ได้นำวงจรคุณภาพมาใช้ในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ครอบคลุม 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อนักเรียน ส่งผลให้การดูแลนักเรียนทั่วถึง ช่วยพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น วิภาวี พูลทวี (2565), วุชระ ประไพศรีศรี และ นิยดา เปี่ยมพิชนะ (2565) และอภิญญา ลงนัย (2565) ต่างยืนยันถึงประสิทธิภาพของระบบนี้ที่ช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนมีระดับการปฏิบัติสูงสุด เนื่องจากการสนับสนุนนักเรียนทุกกลุ่มผ่านกิจกรรม เช่น กิจกรรมโฮมรูม การเยี่ยมบ้าน และการยกย่องชมเชย ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองและเติบโตอย่างมีคุณภาพ งานวิจัยของวุชระ ประไพศรีศรี และ นิยดา เปี่ยมพิชนะ (2565) รวมถึงอภิญญา ลงนัย (2565) พบว่าด้านนี้มีการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุดเช่นกัน

2. แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ด้านที่มีระดับปฏิบัติต่ำสุดคือการคัดกรองนักเรียน โดยมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) กำหนดนโยบายและแผนคัดกรองที่ครอบคลุม 2) ใช้เครื่องมือคัดกรองที่ได้มาตรฐาน 3) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชนในการสังเกตพฤติกรรม และ 4) ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง แนวทางเหล่านี้ได้รับการพัฒนาตามกระบวนการวิจัย และสอดคล้องกับมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน งานวิจัยของพรสุตา เหลืองสุข (2566) ระบุว่าแนวทางการพัฒนาโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) ช่วยให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การนำเทคโนโลยี เช่น ระบบจัดการนักเรียน (SMS) มาใช้เป็นอีกแนวทางที่ช่วยติดตามและแทรกแซงพฤติกรรมนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยของ Adam John Delroy (2025) พบว่า SMS ช่วยให้ครูสามารถเก็บข้อมูล วิเคราะห์พฤติกรรม และสร้างแนวทางดูแลนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ควรมีการประเมินผลกระทบของเทคโนโลยีนี้เพื่อให้มั่นใจว่าเป็นไปอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

นอกจากนี้ งานวิจัยของ Peguero และ Bracy (2015) พบว่า การใช้มาตรการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน เช่น กล้องวงจรปิด อาจส่งผลต่อมาตรการทางวินัยของนักเรียน ควรใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาการเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การเรียนรู้ของนักเรียนมีความสุขและพัฒนาตามศักยภาพ

1.2 ควรเพิ่มสำคัญในด้านการคัดกรองนักเรียน โดยส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อคัดกรองและระบุความต้องการของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

1.3 ควรมีความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชนในการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน และจัดทำรายงานการคัดกรองอย่างเป็นระบบเพื่อช่วยในการตัดสินใจและการดูแลนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งเสริมและพัฒนาโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1

2.2 ควรศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งเสริมและพัฒนา โดยใช้วงจรคุณภาพ เพื่อใช้ข้อมูลในการกำหนดนโยบายและพัฒนาประสิทธิภาพของสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพด้านการส่งเสริมและพัฒนา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

พรสุดา เหลืองสุข. (2566). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเต็มมิ่ง สำหรับโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วัชร ประไพศรี และ นิยดา เปี่ยมพิชนะ (2565). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 14(3), 152-164.

- วิภาวี พูลทวี และ จารุวรรณ นาดัน. (2566). แนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ของผู้บริหารโรงเรียนในเขต
อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. *วารสารวไลย
อลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 13(1), 47–60.
- สกุรัตน์ โกพัฒนตา, วิภากรณ์ ภูวัฒน์กุล, อัจฉรา วัฒนารงค์, & โกศล มีคุณ. (2564). คุณภาพนักเรียน
กับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(8),
371–387.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2566). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา
ปีการศึกษา 2566. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565, 9 ธันวาคม). คู่มือการคัดเลือกสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาและสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2565.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อภิญา ลงนัย. (2565). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง. (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่).
- Adam John Delroy. (2025). The re-making of pastoral care through student management
systems (SMS) in Queensland Independent secondary schools. School of Education
Queensland University of Technology.
- Peguro, A. A., & Bracy, N. L. (2015). School security, risk, and disciplinary measures. *Youth
& Society*, 47(3), 295–319.